

Veldobservaties

Stylops frenzy

J.T. Smit

Zaterdag 3 maart 2012, op het programma van de vlinderwerkgroep IVN Eemland staat een zandbijwaaiertjesexcursie(!)
Hoe heeft het zo ver kunnen komen?

Een jaar geleden, op 13 februari, ontdekten Remco Vos en Violet Middelman een grote populatie *Andrena vaga* op het militair terrein De Stompert bij Soest (Amersfoortcoördinaten: 149,12-461,29). Na het invoeren van de waarneming op waarneming.nl was het Ivo Raemakers die hen er op attendeerde dat de datum wel erg vroeg was voor *A. vaga* en dat de reden ook goed zichtbaar was op foto: een vrouwtje *Stylops melittae* tussen de tergieten.

Een nieuw bezoek aan het terrein bracht meer gestylopiseerde *Andrena vaga*'s aan het licht waarbij zelfs enkele mannetjes werden waargenomen.... enkele!

Na wat heen en weer gemail met ondergetekende over levenswijze, verspreiding en dergelijk werd de afspraak gemaakt om in 2012 eens samen op pad te gaan. Op 25 februari werden bij een eerste bezoek door Remco en Violet 29 *Andrena vaga*'s waargenomen, allemaal gestylopiseerd, waarbij 4 mannetjes *Stylops melittae* werden waargenomen. Drie daarvan waren aan het paren met vrouwtjes in het achterlijf van de

Andrena's. Hiervan zijn zelfs filmbeelden gemaakt. Deze waarneming leidde er toe dat Violet een excursie organiseerde voor de vlinderwerkgroep IVN Eemland, waar ik ook voor uitgenodigd werd. Deze overtrof de stoutste verwachten van eenieder. In totaal waren we met 9 personen en hebben we het stukje grasveld en aangrenzend heidestukje afgezocht waarbij de aantallen *Andrena*'s en *Stylops*en ons versted deden staan. Een zware onderschatting is een aantal van minimaal 500 *Andrena vaga*'s. Persoonlijk heb ik er zo'n 80 door mijn vingers laten gaan en elk dier was gestylopiseerd: of er bevond zich een gat tussen de tergieten waar zich een pop van een mannetje had bevonden of er zat minimaal 1 vrouwtje in het achterlijf, maar vaker twee a drie tot een maximum van vier vrouwtjes per bij. Voorzichtig hebben we het aantal *Stylops melittae* vastgesteld op hetzelfde aantal als de bijen. Er waren naar schatting 200 mannetjes *S. melittae* gezien en de vrouwen hebben we daarmee vastgesteld op 300. Het verzamelen van enkele exemplaren voor het DNA barcoding project was geen probleem, ik kon zo een stuk of 10 dode mannetjes oprapen van de grond.

De mannetjes liepen zenuwachtig wapperend met hun vleugels over de grond, klimmend over het gras en de heide om vervolgens weg te vliegen op zoek naar een vrouwtje. Elke bij met een vrouwelijk exemplaar in het achterlijf werd letterlijk belaagd door mannetjes *S. melittae*. Was er niet reeds een mannetje bezig met copuleren dan was het een kwestie van enkele seconden tot minuten wachten tot er een mannetje arriveerde. Verschillende malen zijn dubbele tot drievoudige copulaties waargenomen op één enkele bij. Kortom het was een *Stylops* frenzy!

Bijgevoegd enkele plaatjes van de *Stylops*-en en de bijen, Videobeelden gemaakt door Remco Vos op:

<http://www.youtube.com/user/violet1remco?feature=movie>.

Fig. 1. *Andrena vaga*, vrouwtje met een mannetje *Stylops melittae*, die aan het paren is met een vrouwtje. Foto John Smit.

Fig. 2. *Andrena vaga*, vrouwtje met een parende *Stylops melittae*. Rechts detailopname. Foto's John Smit.

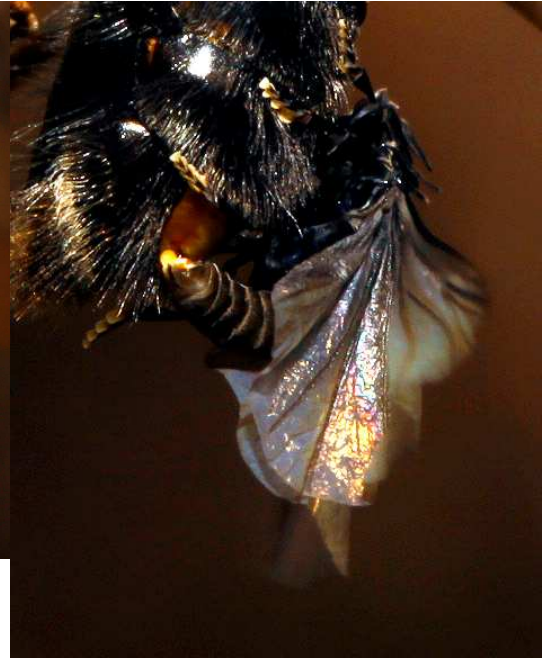

Fig. 3. Twee uitkomende mannetjes van *Stylops melittae*. Foto John Smit.

Fig. 4. *Stylops melittae*, mannetje. Foto John Smit.

Oproep

Mocht u zelf in het veld geparasiteerde bijen of wespen tegenkomen dan hou ik me ten zeerste aanbevolen voor waarnemingen. Daarnaast zou ik tevens erg graag materiaal ontvangen voor het project DNA barcoding (<http://science.naturalis.nl/research/dna-barcoding>). Vroeger werden verschillende soorten *Stylops* onderscheiden aan de hand van hun verschillende *Andrena* gastheren. Voor *Halictoxenos* die parasiteert in *Halictus* en *Lasioglossum* geldt dat nog steeds. Wat is beter dan te proberen aan de hand van DNA barcodes te zien of de verschillende individuen uit verschillende gastheren voldoende van elkaar verschillen om ze tot verschillende soorten te rekenen? Materiaal, het liefst droog(!) kunt u sturen naar EIS-Nederland, tav J.T. Smit, Antwoordnummer 10430, 2300 WB, Leiden.